

Bibliografisk Råd

Indstilling om indførelse af RDA (Resource Description and Access) som nye katalogiseringsregler i Danmark

Bibliografisk Råd indstiller til Slots- og Kulturstyrelsen, at regelsættet RDA (Resource Description and Access) vælges og implementeres som katalogiseringsregler i alle danske biblioteker.

Det er en del af indstillingen, at nødvendige danske redskaber (dansk vokabular og dansk profil) udarbejdes, ligesom det er en nødvendig forudsætning, at den nationale strategi for autoritetsdata i danske biblioteker konkret udmøntes mht. datamodel, format mv.

RDA skal i første omgang implementeres indenfor rammerne af danMARC2, men med den klare udmelding, at der senere sker et skift til ny og mere tidssvarende datamodel og format. Det nye biblioteksformat BIBFRAME kan indenfor få år forventes tilstrækkeligt modent hertil. En sådan implementeringsmodel svarer til, hvad der sker i andre lande, herunder det meste af Europa.

Overgangen til RDA er en aktuell nødvendig modernisering og fremtidssikring af det danske katalogarbejde.

Bibliotekerne har brug for regler der

- fremtidssikrer det nuværende rationelle genbrug af data fra udlandet
- understøtter brugernes behov for data og præsentation heraf
- sikrer i udformning af data, der direkte understøtter den semantiske brug af data, der i stigende grad finder sted på nettet
- understøtter mangfoldigheden i udgivelser og løbende vedligeholdes i takt med udviklingen

De nuværende danske regler er næsten 20 år gamle og baseret på internationale regler. De er således udarbejdet før internettet for alvor blev en integreret del af alles hverdag. Der er løbende kun foretaget nødvendige justeringer. Reglerne trænger til en gennemgribende revision, men det internationale regelsæt, de danske regler er baseret på, ajourføres ikke længere, fordi det er afløst af RDA.

RDA udtrykker et paradigmeskift forstået på den måde, at RDA medfører, at man går fra at fokusere på enkelte udlånsenheder til at fokusere på entiteter (fx et værk eller en forfatter) og relationer. Konsekvensen heraf er, at bibliotekerne sættes i stand til at producere data, så de direkte kan anvendes i

grænsefladen til fx værkvisning. RDA vil således betyde, at selve registreringen af biblioteksmaterialer kommer til at hænge sammen med præsentationen i både bibliotek.dk og andre systemer, hvor der de sidste 15 år har været anvendt mange ressourcer på at præsentere bøger m.v. i sammenhæng (kaldet værkvisning) ud fra registreringen af flere enkelte udgaver.

Hvad enten vi i Danmark indfører RDA eller ej, vil vi komme til at tage stilling til og håndtere RDA, idet en stor del af de poster, vi genbruger, vil være produceret i henhold til RDA, ligesom fremtidens katalogredskaber (klienter mv.) må formodes udviklet i henhold til RDA.

Hvis vi fra dansk side vælger at forholde os passivt, vil vi få påført nogle omkostninger uden at få noget igen.

- En stor del af de poster, vi genbruger, vil være produceret i henhold til RDA og på et tidspunkt ikke være produceret indenfor et MARC-miljø. Vi vil være nødt til at opretholde et vidensberedskab for løbende at kunne vedligeholde og nyudvikle konverteringsregler for og værktøjer til udveksling af katalogiseringer.
- Fremtidens katalogredskaber (klienter mv.) må formodes udviklet i henhold til RDA. Der vil ikke være nogen ny- eller videreudvikling af redskaber til katalogisering, søgning mv. i forhold til det gamle katalogmiljø.
- Danmark vil samtidig være udenfor indflydelse på den fortsatte udvikling af den fælles, internationale de facto standard RDA.
- Derudover skal foretages en gennemgang af de nuværende katalogiseringsregler, som på en række punkter trænger til en ajourføring, - en ajourføring der har været udskudt grundet overvejelserne om overgang til RDA.

Endvidere vil et dansk fravalg af RDA kunne indebære, at nogle større forskningsbiblioteker alligevel vil vælge at gå over til RDA umiddelbart for at optimere genbrug af bibliografiske poster fra den angloamerikanske verden og Tyskland.

BIR's anbefaling af en overgang til RDA skal således ses som et udtryk for rettidig omhu i lyset af en udvikling, der hvad enten vi vælger at gå over til RDA eller ej, vil få betydning og medføre omkostninger i det danske biblioteksvæsen.

Indførelse af RDA vil betyde mindre direkte dansk indflydelse på dansk anvendte reglers udformning.

Enegang og fuldstændig selvbestemmelse på området er en illusion, når man ønsker at indgå i et internationalt samarbejde og genbruge data. Samtidig er eneang også dyrt. Vedligeholdelse af egne regler og standarder samt vedligeholdelse af redskaber til udveksling med andre lande skønnes mere ressourcekrævende end at følge en international standard og vedligeholde en dansk profil.

En stribe europæiske lande har allerede valgt RDA. Behovet for stærkere international indflydelse på RDA er erkendt også af de nuværende anglo-amerikanske "ejere" og en ændret styringsmodel vil blive

gennemført over de næste 3-4 år. Pt. har Frankrig fravalgt RDA, men vil i stedet udarbejde nye egne regler baseret på samme model som RDA. I forbindelse med ændret struktur i styringen af RDA vil lande, der ikke har forpligtet sig til RDA, ikke have mulighed for formel repræsentation og man vil stå uden for indflydelse på den videre udvikling af RDA.

Beskrivelsesmæssigt kommer vi til at opgive nogle danske forenklinger for at følge den internationale standard, men alt i alt vurderes overgangen til RDA som relativt neutral beskrivelsesmæssigt. Mht. autoritetsdata vil RDA og autoritetsdatastrategien i forening betyde en øget harmonisering af data.

Med RDA vil man gå fra registrering af dokumentet til registrering af de entiteter dokumentet repræsenterer og deres relationer (Entiteter: værket, repræsentationen, manifestationen, relevante personer, korporationer mv.).

Konkret vil det betyde, at beskrivelsen af fx en bog splittes op i en beskrivelse af det værk bogen indeholder, den forfatter der har skrevet bogen og en beskrivelse af selve den fysiske bog. Disse registreringer knyttes sammen via relationer. Når forfatteren skriver en ny bog, relateres denne også til samme registrering af forfatteren.

Resultatet vil være registreringer, der egner sig langt bedre til en internetverden, fordi de er i harmoni med udviklingen af internettet til det semantiske net.

Der vil være en række punkter, hvor man fra dansk side vil være nødt til at fravige RDA i en dansk profil for ikke ligefrem at indføre et katalogiseringsmæssigt tilbageskridt eller indføre uhensigtsmæssigheder. BIR vurderer, der skal tungtvejende grunde til en fravigelse via en dansk profil. Dansk profil skal således betragtes som undtagelsen. Et eksempel på område hvor dansk profil er nødvendig er mht. opstilling på hylden.

RDA knytter sig ikke til et bestemt format, men umiddelbart er RDA anbefalet indført i danMARC2-miljøet med henblik på en overgang til ny datamodel og BIBFRAME som format, når dette er konstateret tilstrækkelig velimplementeret og stabilt.

Bibliotekerne står overfor at skulle skifte fra et format, oprindeligt udarbejdet til trykt katalogproduktion, til en mere moderne teknologi, dvs. baseret på XML og Linked Data. Library of Congress har udviklet BIBFRAME formatet til dette formål og der er ikke andre kandidater til at erstatte MARC som bibliotekernes generelle udvekslingsformat.

En overgang til RDA indenfor MARC-miljøet er fremherskende internationalt. Dvs. der allerede eksisterer mange RDA-katalogiseringer i MARC-miljøet, som danske biblioteker allerede nu genbruger.

Det ideelle havde været samtidig implementering af såvel regler som format, idet RDA først forventes at vise sit fulde potentiale udenfor MARC-miljøet.

Når vi anbefaler ikke at afvente BIBFRAME for implementering af RDA skyldes det, at de lande, som vi genbruger fra, er gået eller vil gå over til RDA uden at afvente nyt udvekslingsformat, og at vi også uden et nyt udvekslingsformat kan opnå en række forbedringer. En række lande er gået over til RDA, så det kan lade

sig gøre. En vigtig pointe er her at undgå anvendelse af ressourcer på midlertidige overgangsløsninger og vedligeholdelse af disse.

Økonomisk er det BIR's vurdering, at RDA ikke kan forventes at være en rationalisering set i forhold til det konkrete katalogiseringsarbejde i bibliotekerne og på DBC. De foreløbige erfaringer fra udlandet tyder på status quo. Derimod kan vi uden en overgang til RDA forvente stigende omkostninger til katalogisering grundet forringede genbrugsmuligheder og stigende omkostninger til håndtering af og løbende vedligeholdelse af konverteringsrutiner.

Styrelsen har i forbindelse med overvejelserne om overgang til RDA fået udarbejdet en business case med det formål at belyse konsekvenserne af dels ikke at gå over til RDA dels at gå over til RDA under forskellige præmisser. Denne business case understøtter BIR's vurdering af, at omkostningerne vil stige, hvis overgang til RDA ikke vælges.

Bilag til indstillingen

Bilag A: Baggrundsnotater for indstillingen

- Bilag A1: Hvorfor RDA?
- Bilag A2: RDA – Status
- Bilag A3: Fordele og ulemper i forhold til RDA som det foreligger nu
- Bilag A4: RDA i relation til dataudveksling og format

Bilag B: Faglige analyser af RDA behandlet i Bibliografisk Råd 2012 og 2015

- Bilag B1: RDA som nye katalogiseringsregler i Danmark? Analyser, vurderinger og eksempler
- Bilag B2: Bilags- og eksempelsamling

Bilag C: Notat vedr. ressourcemæssige konsekvenser af en overgang til RDA